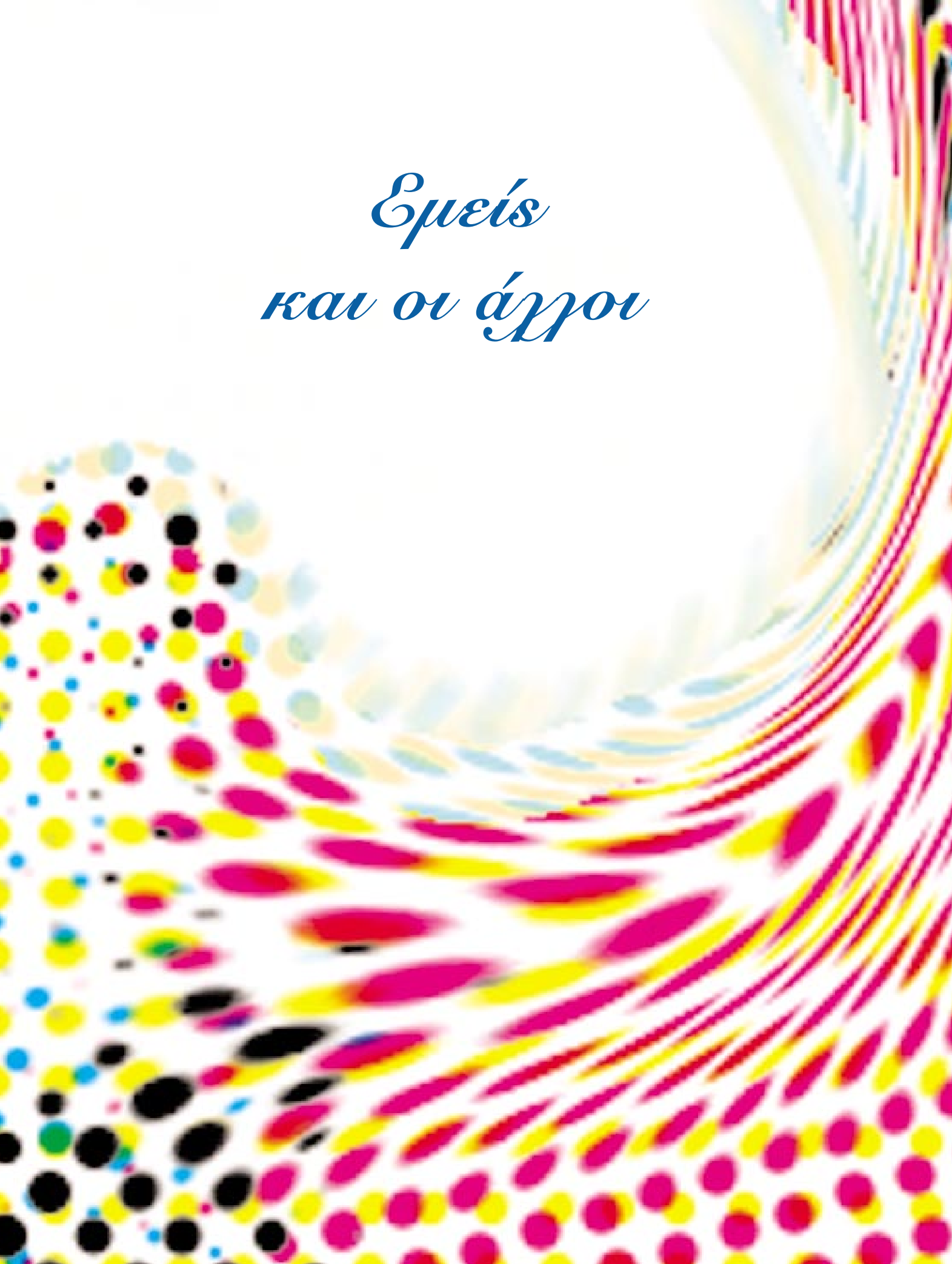
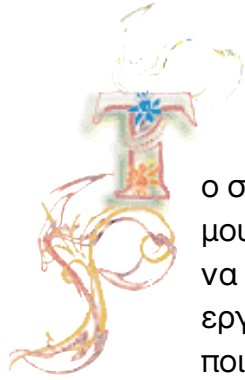

*Εμείς
και οι άγχοι*

Το μουστάκι

ο σήμα κατατεθέν του πατέρα μου ήταν πάντα το χοντρό του μουστάκι. Στη δεκαετία του πενήντα, όταν πήγε στη Γερμανία να δουλέψει, μετά από λίγο καιρό ο προϊστάμενος στο εργοστάσιο του είπε: «Ή τη δουλειά ή το μουστάκι. Διάλεξε ποιο από τα δυο θες να χάσεις».

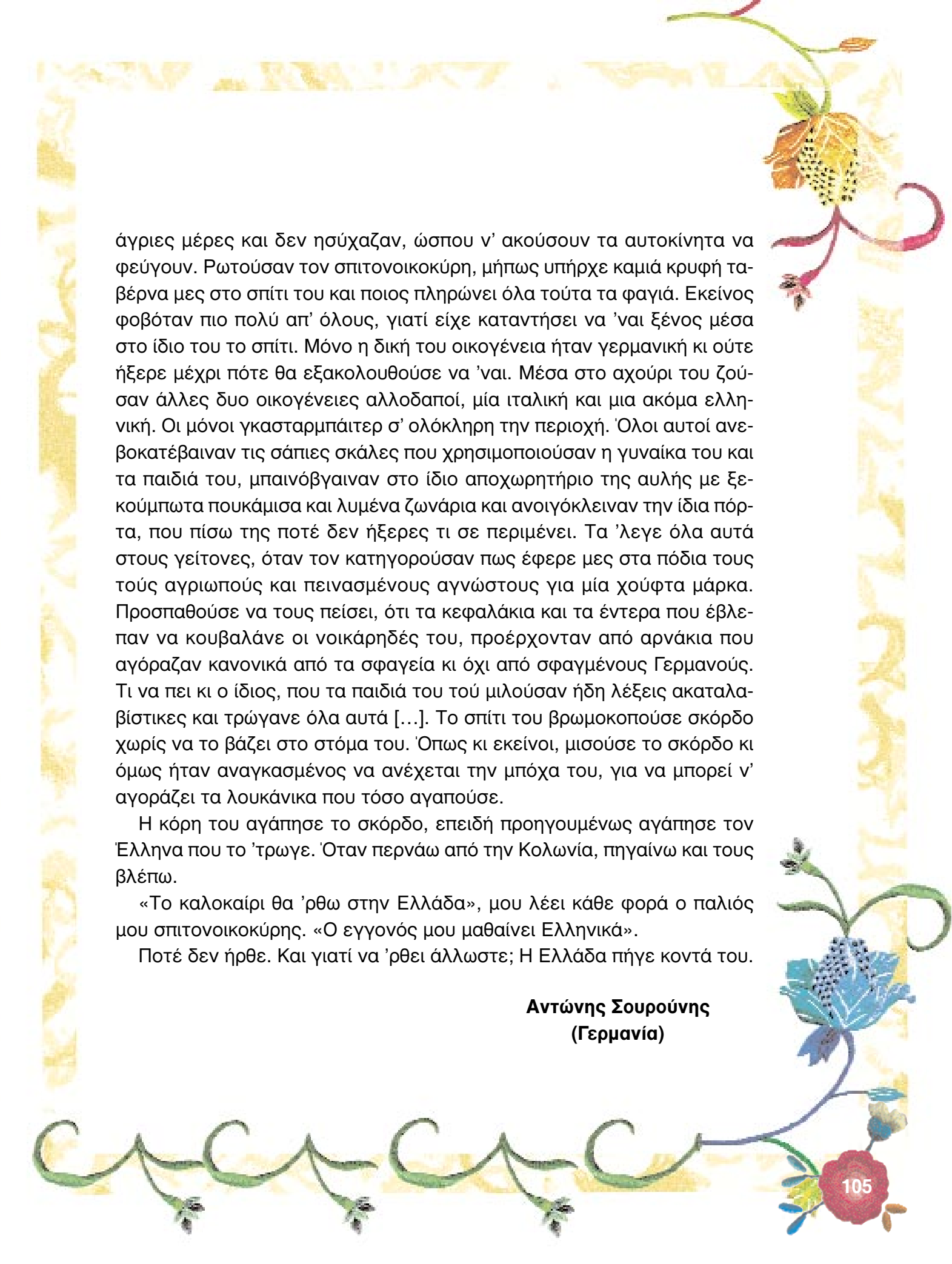
Την εποχή εκείνη υπήρχαν πολύ λίγοι ξένοι κι ακόμη λιγότεροι ξένοι με μουστάκι. Όταν θέλησε να μάθει το λόγο, του είπαν ότι οι Γερμανοί συνάδελφοι τον βλέπουν και τρομάζουν. Ο πατέρας μου ήξερε καλά τι θα πει τρόμος. Είχε ζήσει τη σφαγή της Σμύρνης, είχε ζήσει το Αλβανικό Μέτωπο, τον Εμφύλιο, τη φτώχεια, την ανεργία, δεν ήθελε λοιπόν να τρομάζει τους ανθρώπους. Το ξύρισε. Τώρα όμως τρόμαξε ο ίδιος και σε ένα μήνα το ξανάφησε.

«Ας με διώξουν», είπε. «Δεν θα μου λεν οι Γερμανοί πώς να ξυρίζομαι».

Δεν τον έδιωξαν, γιατί είχαν προλάβει να δούνε όλοι πως δίχως εκείνες τις τρίχες ήταν κι αυτός ένας συνηθισμένος άνθρωπος σαν τους ίδιους και δεν υπήρχε λόγος να τον φοβούνται. Είχαμε προλάβει όμως κι εμείς να διαπιστώσουμε γιατί οι γείτονές μας Γερμανοί δεν καλημέριζαν την καλημέρα μας. Μας φοβούνταν. Εμείς φοβόμασταν αυτούς κι αυτοί εμάς. Όταν μπαίναμε στο μπακάλικο να ψωνίσουμε, ο μπακάλης βιαζόταν να ξεμπερδεύει μαζί μας και αν τύχαινε κανένας γείτονας να 'ρχεται από απέναντι, άλλαζε καλού κακού πεζοδρόμιο. Οι ποσότητες των τροφίμων που αγοράζαμε, τον είχαν τρομάξει και το είχε διαδώσει παντού. Άλλωστε μας έβλεπαν όλοι που γυρίζαμε καταφορτωμένοι. [..].

Ο δρόμος που έμεναν οι γονείς μου ήταν ένας εργατικός δρόμος που σπάνια συναντούσες άνθρωπο. Ολημερίς βρίσκονταν κλεισμένοι στα εργοστάσια, ολοβραδís μπρος στην τηλεόραση κι ολονυχτίς κοιμούνταν. Όποιος έκανε κάτι έξω απ' αυτά, ήταν ύποπτος. Οι συμπατριώτες μας, που έρχονταν από μακριά να γιορτάσουμε τις άγιες μέρες, τους τρόμαζαν και τους πανικόβαλλαν. Παρακολουθούσαν πίσω από τις κουρτίνες τα αυτοκίνητα που κατέφθαναν γεμάτα οικογένειες, ταψιά και τεντζερέδες,* και δεν μπορούσαν να καταλάβουν τι συμβαίνει. Για εκείνους ήταν

* τεντζερέδες: κατσαρόλες

άγριες μέρες και δεν ησύχαζαν, ώσπου ν' ακούσουν τα αυτοκίνητα να φεύγουν. Ρωτούσαν τον σπιτονοικοκύρη, μήπως υπήρχε καμιά κρυφή ταβέρνα μες στο σπίτι του και ποιος πληρώνει όλα τούτα τα φαγιά. Εκείνος φοβόταν πιο πολύ απ' όλους, γιατί είχε καταντήσει να 'ναι ξένος μέσα στο ίδιο του το σπίτι. Μόνο η δική του οικογένεια ήταν γερμανική κι ούτε ήξερε μέχρι τότε θα εξακολουθούσε να 'ναι. Μέσα στο αχούρι του ζούσαν άλλες δυο οικογένειες αλλοδαποί, μία ιταλική και μια ακόμα ελληνική. Οι μόνοι γκασταρμπάιτερ σ' ολόκληρη την περιοχή. Όλοι αυτοί ανεβοκατέβαιναν τις σάπιες σκάλες που χρησιμοποιούσαν η γυναίκα του και τα παιδιά του, μπαινόβγαιναν στο ίδιο αποχωρητήριο της αυλής με ξεκούμπωτα πουκάμισα και λυμένα ζωνάρια και ανοιγόκλειναν την ίδια πόρτα, που πίσω της ποτέ δεν ήξερες τι σε περιμένει. Τα 'λεγε όλα αυτά στους γείτονες, όταν τον κατηγορούσαν πως έφερε μες στα πόδια τους τούς αγριωπούς και πεινασμένους αγνώστους για μία χούφτα μάρκα. Προσπαθούσε να τους πείσει, ότι τα κεφαλάκια και τα έντερα που έβλεπαν να κουβαλάνε οι νοικάρηδες του, προέρχονταν από αρνάκια που αγόραζαν κανονικά από τα σφαγεία κι όχι από σφαγμένους Γερμανούς. Τι να πει κι ο ίδιος, που τα παιδιά του τού μιλούσαν ήδη λέξεις ακαταλαβίστικες και τρώγανε όλα αυτά [...]. Το σπίτι του βρωμοκοπούσε σκόρδο χωρίς να το βάζει στο στόμα του. Όπως κι εκείνοι, μισούσε το σκόρδο κι όμως ήταν αναγκασμένος να ανέχεται την μπόχα του, για να μπορεί ν' αγοράζει τα λουκάνικα που τόσο αγαπούσε.

Η κόρη του αγάπησε το σκόρδο, επειδή προηγουμένως αγάπησε τον Έλληνα που το 'τρωγε. Όταν περνάω από την Κολωνία, πηγαίνω και τους βλέπω.

«Το καλοκαίρι θα 'ρθω στην Ελλάδα», μου λέει κάθε φορά ο παλιός μου σπιτονοικοκύρης. «Ο εγγονός μου μαθαίνει Ελληνικά».

Ποτέ δεν ήρθε. Και γιατί να 'ρθει άλλωστε; Η Ελλάδα πήγε κοντά του.

**Αντώνης Σουρούνης
(Γερμανία)**